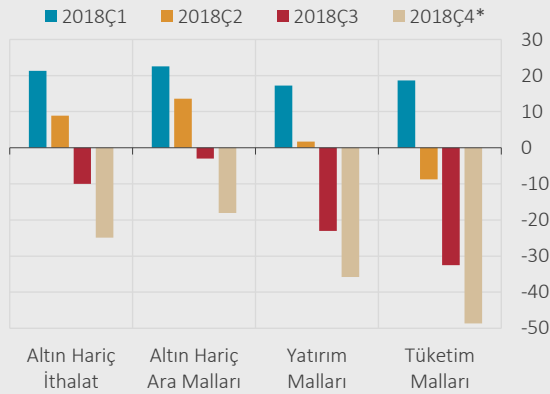

Kutu 4.1

İthalatta Yakın Dönem Eğilimleri: Tüketim ve Yatırım Malları

Cari işlemler dengesinde yılın üçüncü çeyreğinde başlayan iyileşme eğilimi ihracattaki güçlü seyir, kredilerdeki ivme kaybı, iktisadi faaliyetin yavaşlaması ve turizm gelirlerindeki toparlanma ile beraber yılın son çeyreğinde hızlanarak devam etmiştir. Nitekim Mayıs ayında 58,2 milyar ABD dolarına ulaşan 12-aylık cari açık Kasım ayı itibarıyla 33,9 milyar ABD doları seviyesine düşmüştür. Cari açıktaki söz konusu azalış ağırlıklı olarak ithalattaki daralmadan kaynaklanmıştır. Son dönemde reel kur ve iç talepte gözlenen düşüşler ve kredilerin artış hızındaki yavaşlama¹ ile birlikte gerek toplam ithalatta gerekse tüketim ve yatırım mallarının ithalatında azalışlar gözlenmektedir.

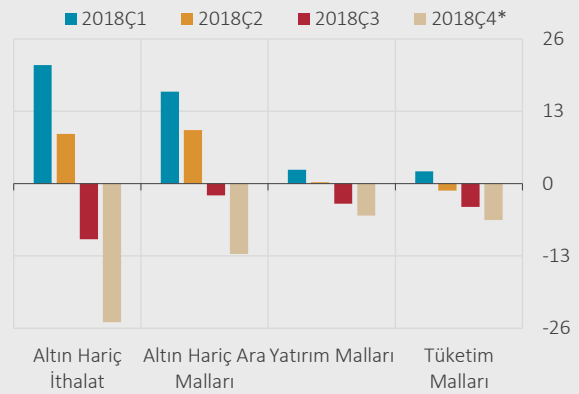
Grafik 1: İthalat ve Alt Kalemleri (Yıllık % Değişim)

* Kaynak: TÜİK.

Ekim ve Kasım aylarını kapsamaktadır.

Grafik 2: İthalat Değişimine Katkıları (% Puan)

* Kaynak: TÜİK.

Ekim ve Kasım aylarını kapsamaktadır.

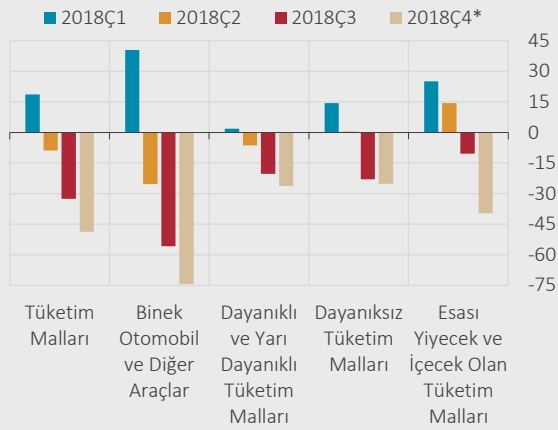
Yakın dönem ithalat gelişmeleri incelendiğinde birkaç önemli nokta ön plana çıkmaktadır: Yılın ilk yarısında yaklaşık yüzde 10 oranında artan altın hariç ithalat, yılın üçüncü ve dördüncü çeyreklerinde yıllık bazda sırasıyla yüzde 10,4 ve yüzde 24,9 oranında daralmıştır. Yılın ilk yarısında yatırım ve tüketim malları kalemi belirgin şekilde yavaşlarken, toplam ithalat içerisinde yüksek paya sahip ara malları ithalatının güçlü seyri ithalat artışını canlı tutan faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Grafik 1 ve 2).² Üçüncü çeyrekte başlayarak yavaşlayan iç talep ve kredi artış hızlarındaki gerilemeyle beraber yatırım ve tüketim mallarındaki düşüş daha belirgin hale gelmiş ve ara malları ithalatında da sınırlı düşüş başlamıştır. Yılın son çeyreğinde ise ithalattaki düşüş eğilimi her üç alt kaleme de yayılmıştır. Tüketim ve yatırım mallarının toplam ithalat içindeki payı düşük de olsa söz konusu iki kalemin son çeyrekte toplam ithalattaki düşüşe katkısı ara malları ile aynı oranda gerçekleşmiştir.³

Tüketim malı ithalatı detaylı incelendiğinde, yıllık düşüşün özellikle üçüncü ve dördüncü çeyreklerde alt kalemlere yayıldığı ve yüksek oranlarda gerçekleştiği görülmektedir (Grafik 3). Binek otomobil ithalatı, düşüşün en yüksek olduğu tüketim malı grubu olarak ön plana çıkmaktadır. Son çeyrekte tüketim malı ithalatındaki yüzde 49 civarındaki azalışın 31 puanının binek otomobil kaynaklı olduğu dikkat çekmektedir (Grafik4).

¹ Kredi büyümesi ve cari açık ilişkisi hakkında daha detaylı bilgi için bakınız: Enflasyon Raporu (Nisan 2011) Kutu 5.1, "Kredi Genişlemesi ve Cari Açık".

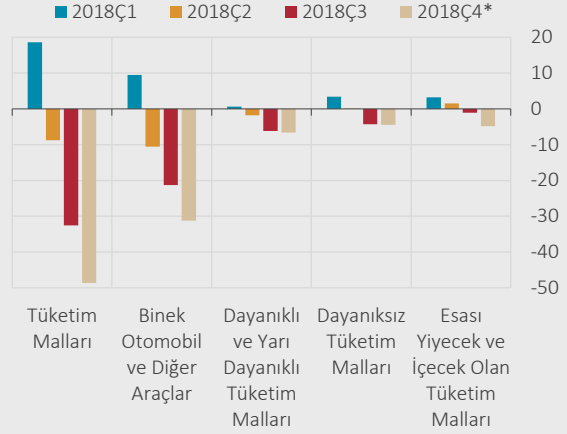
² Kutudaki bütün hesaplamalar parasal olmayan altın ithalatı göz ardı edilerek yapılmaktadır. Ayrıca ithalat büyüklükleri iş günü başına ve milyon ABD doları cinsindedir.

³ Parasal olmayan altın dışlanarak hesaplandığında tüketim, yatırım ve ara malları, 2017 yılı toplam ithalatının sırasıyla yüzde 13, yüzde 15 ve yüzde 72'sini oluşturmaktadır.

Grafik 3: Tüketim Mali İthalatı ve Alt Kalemleri (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK.

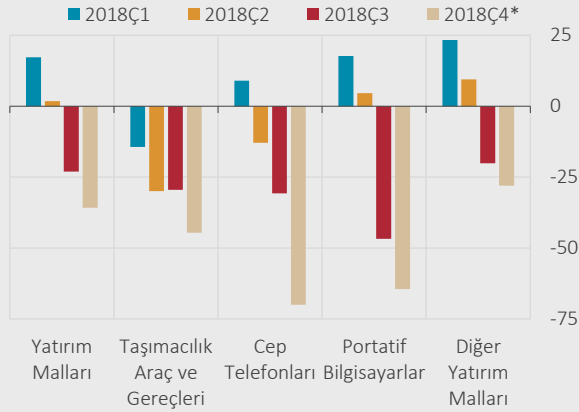
*Ekim ve Kasım aylarını kapsamaktadır.

Grafik 4: Tüketim Mali İthalat Değişimine Katkılar (% Puan)

Kaynak: TÜİK.

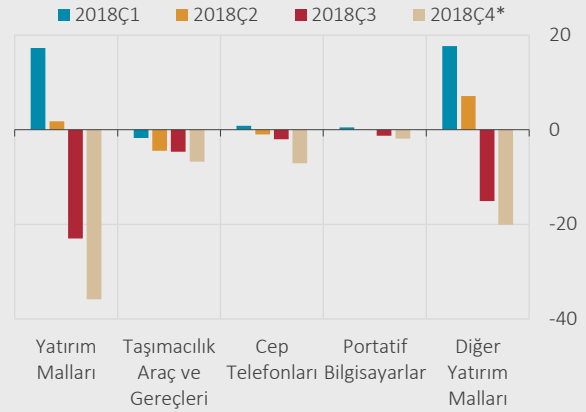
*Ekim ve Kasım aylarını kapsamaktadır.

Yatırım malları alt kalemler bazında incelendiğinde ithalattaki düşüşün cep telefonları, portatif bilgisayarlar ve taşımacılık araçları gibi fiilen tüketim malları gibi kullanılan kalemlerde yoğunlaştığı gözlenmektedir (Grafik 5). Son çeyrekte bu kalemlerdeki düşüşler yıllık bazda sırasıyla yüzde 70, 64 ve 45 olmuştur. Bu ürünlerin ithalatındaki gerilemede Türk lirasının değer kaybetmesinden dolayı fiyatların yükselmesi ile kredi koşullarındaki sıkılaştırmanın etkili olduğu değerlendirilmektedir. Yüksek oranlarda düşüş sergileyen bu üç kalemin, son çeyrekte yatırım mali ithalatındaki yüzde 36'lık düşüşe katkısı 16 puan civarındadır (Grafik 6). Makine ve teçhizat mallarını kapsayan diğer yatırım malları ithalatındaki gerileme ise yüzde 28 ile görece sınırlı kalmaktadır.

Grafik 5: Yatırım Mali İthalatı ve Alt Kalemleri (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK.

*Ekim ve Kasım aylarını kapsamaktadır.

Grafik 6: Yatırım Mali İthalat Değişimine Katkılar (% Puan)

Kaynak: TÜİK.

*Ekim ve Kasım aylarını kapsamaktadır.

Sonuç olarak, yılın son çeyreğinde cari işlemler dengesindeki hızlı düzelmede tüketim ve yatırım malları ithalatı önemli rol oynamaktadır. Tüketim mallarındaki düşüşte otomotiv ön plana çıkarken, yatırım mallarındaki düşüşte daha çok tüketim amaçlı kullanılan malların ithalatı belirleyici olmaktadır. Öte yandan makine ve teçhizat ithalatındaki daralmanın görece sınırlı olması dikkat çekmektedir. İktisadi faaliyetin zayıfladığı, kredi arzının daraldığı ve reel kurun düştüğü bu dönemde dış dengelenmenin ara mali yerine ağırlıklı olarak tüketim malları kanalı üzerinden sağlanmasının üretim potansiyeli açısından daha sağlıklı bir bileşime işaret ettiği düşünülmektedir. Bu durumun önümüzdeki dönemde cari açığındaki düşüşün devam etmesi ile beraber dış finansmana yönelik riskleri sınırlayabileceği düşünülmektedir.